

Упутства за ограничавање државних шума, 1904.

Садржај

I О комисијама за ограничавање: чл. 1, 2 и 3

II Помоћно особље: чл. 4 и 5

III Обзнана и почетак рада: чл. 6, 7 и 8

IV Уступање мањих шума: чл. 9, 10 и 11

V О доказним срествима: чл. 12, 13, 14 и 15

VI Постављање граница: чл. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22 и 23

VII О пријавама: чл. 24, 25 и 26

VIII О пресудама и жалбама: чл. 27 и 28

IX О споровима код судова: чл. 29

X О ограничавању у новим крајевима: чл. 30

XI О граничном протоколу: чл. 31

XII Издржавање комисија: чл. 32

Образац за 15-тодневне извештаје

Образац за гранични протокол

Образац за тапију

650 * 2
(094.5)

(1)

СЕЋЕ МИНИСТАРСТВА НАРОДНЕ ПРИВРЕДЕ

УПУСТВА

ЗА

ОГРАНИЧАВАЊЕ ДРЖАВНИХ ШУМА

БЕОГРАД,

ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРВИЈЕ

1904.

ПРЕГЛЕД
УПУСТАВА ЗА ОГРАНИЧАВАЊЕ ДРЖАВНИХ ШУМА

	СТРАНА
I. О комисијама за ограничавање: чл. 1, 2. и 3.	1
II. Помоћно особље: чл. 4. и 5.	3
III. Обзнана и почетак рада: чл. 6, 7. и 8.	6
IV. Уступање мањих шума: чл. 9, 10. и 11.	8
V. О доказним срећствима: чл. 12, 13, 14. и 15.	11
VI. Постављање граница: чл. 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22. и 23.	17
VII. О пријавама: чл. 24, 25. и 26.	26
VIII О пресудама и жалбама: чл. 27. и 28.	29
IX. О споровима код судова чл. 29.	33
X. О ограничавању у новим крајевима: чл. 30.	34
XI. О граничном протоколу: чл. 31.	34
XII. Издржавање комисија: чл. 32.	36
Образац за 15-тодневне извештаје	38
» » гранични протокол	40
» » тапију	43

Smr. br.
38936

На основи чл. 6. и 144. закона о шумама, а са обзиром на закон о изменама и допунама тога закона од 23. марта ове године, Министар народне привреде прописује ова

УПУСТВА
ЗА
ОГРАНИЧАВАЊЕ ДРЖАВНИХ ШУМА

I. О комисијама за ограничавање

Чл. 1.

По чл. 4. зак. о шумама ограничавање државних шума у Србији врше нарочито за то одређене комисије, које се састављају по чл. 5. истог закона.

По истом чл. 5. зак. о шумама комисије се постављају или за административне округе, или за поједине шуме, без обзира на њихово простирање у једном или више округа.

Министар народне привреде води према томе старање: за које ће се округе, односно државне шуме и шумска земљишта, и када, с обзиром на чл. 4. зак. о шумама и према могућности, комисије поставити; одређује место у коме ће се и дан кога ће се која комисија састати и рад отпочети, и најзад он се стара, да се на место чланова спречених болешћу, отказом или ма на који начин, други постављају указом, чим о томе добије извештај од председника комисије.

Лица постављена за чланове комисија дужна су следовати позиву Министра народне привреде на рад.

Чл. 2.

По другом одељку чл. 5. зак. о шумама председник је комисије најстарији по положају чиновник, а најмлађи по положају врши дужност деловође.

Према томе искупљени чланови, у одређеном месту и у одређени дан, састаће се истог дана у канцеларији највише управне власти у месту, и држати прву седницу, на којој ће према горњој одредби закона изабрати председника и деловођу, посаветовати се о појединостима за почетак рада и утврдити их, па о томе написати записник, који ће сви чланови комисије потписати.

Председник комисије поднеће одмах о томе извештај Министру народне привреде, ради његовог знања да се комисија образовала и рад отпочела.

Чл. 3.

Дужности председника и чланова комисије прописане су у чл. 6. зак. о шумама и они су дужни придржавати се строго тих прописа.

Поред осталих дужности председници су дужни извештавати депешом Министра народне привреде, чим комисија промени место стана и јавити најближу пошту и телеграф. Исто тако депешом јавити чим који од чланова буде стално спречен, те да се одмах може други поставити.

О изостанцима чланова због привремене слабости председници су дужни извештавати Министра поштом, а тако исто поштом уредно подносити 15-тодневне извештаје, по обрасцу штампаном на крају ових упутства.

Председници не могу давати осуства члановима без одобрења Министра више од 24 часа; и оволовико могу дати само у хитним и важним случајевима, кад се не ради на терену.

Најзад председници ће под личном одговорношћу водити бригу, да се у напред за сваки дан одређује час, кога ће се поћи на терен, или рад у

опште отпочети, и то што раније, како би се провело у раду цело дневно време.

Чланови комисија дужни су узимати најживље учешће у сваком раду, па и у самом писменом разрађивању комисијских пресуда, решења, извештаја итд.

Важност и прешност посла изискују од свих чланова пуно озбиљности, ревности и брзине у раду. Тога ради комисије ће радити свакодневно, па и у празничне дане, сем народних празника.

Председници и чланови комисија не смеју ни којим поводом, ни за какав посао и ни на чији позив, напуштати комисијски посао, ни привремено ни стално, без претходног одобрења или наредбе Министра народне привреде.

Поступцима, који би били противни горњим напоменама, председници и чланови комисија излажу се последицама чл. 6. зак. о шумама, а напуштање комисијског рада без претходног одобрења или наредбе Министра народне привреде повлачи за собом и друге непријатне последице.

О своме раду дужне су комисије држати што чешће седнице и водити записнике седница, у које ће уводити: шта су кога дана и с каквим одлукама радиле, и на основи којих ће после састављати граничне протоколе и писане пресуде.

Ове записнике дужни су потписивати сви чланови комисија, наравно са образложеним одвојеним мишљењима, ако их и кад буде било.

II. Помоћно особље

Чл. 4.

Министар народне привреде одредиће за сваку комисију по једно лице из правничке или судске струке, које ће заступати државу пред комисијом.

Сем тога по трећем ставу чл. 4. закона о шумама министар народне привреде поставиће за сваку комисију и ово помоћно особље:

1. По једног шумара, који ће давати и комисији и заступнику државе потребна обавештења и податке са гледишта своје струке;

2. По једнога геометра или инжињера, а по потреби и на захтев председника и двојицу, који ће вршити премеравања и остале геометарске послове и давати комисији и заступнику државе податке о величини поједињих простора, и

3. По једног писара, или ће овластити председника комисије да с времена на време може узимати писара за канцелариске послове комисије.

Дневнице овим службеницима одређују се ове: заступницима државе по 12 динара, а шумарима по 6 динара дневно од дана поласка из места становља па до повратка (доласка) у исто из комисије; геометрима или инжињерима по 8 динара, а писарима до 4 динара дневно од дана када се на дужност комисији јаве па до дана кога буду разрешени. Све без икаквих других накнада.

По награди највише до два динара дневно председник комисије може сам погодити, за краће или дуже време, према потреби, највише три стална службеника, који ће водити бригу о ближим потребама комисије, вршити службу фигураната при премеравањима и руководити послугу, коју су по чл. 7. закона о шумама дужне давати.

На рачун суме стављених комисији на расположење (в. чл. 32.) не могу се погађати други какви службеници нити одатле плаћати пренос комисиских ствари, који су по чл. 7. закона о шумама дужне вршити општине.

Чл. 5.

При свакој комисији налазиће се увек по један полицијски чиновник, кога одреди окружно начелство, односно срески начелник. Њему ће се најбржи начин одређивати и замена, при прелазу комисије у други срез или иначе, према захтеву председника.

Полицијски чиновник, председник општине и кмет села у коме комисија ради, дужни су у свему бити на услуги комисији, давати јој потребна обавештења и приносити податке, добављати људе, отклањати сметње и у опште је помагати у њеном раду (в. чл. 8. ових упутстава).

Нарочита њихова брига, особито полицијског чиновника, биће, да се мимо заинтересована непосредно и позвана лица, не скупља свет око комисије, те да не позван утиче на њен рад и досађује појединим члановима њеним. Свакога непозваног они су дужни с места удалити, а нарочито на захтев председника или кога члана комисије, и у случају непослушности строго казнити. Исто тако дужни су пазити, да и позвана и непосредно заинтересована лица остану увек у границама пристојности и уљудности; у противном да и с њима најстроже по закону поступе без икакве формалности од стране председника и чланова комисије (в. чл. 8. ових упутстава).

У њихову и председника комисије дужност спада даље мотрити, да ко са стране, ненадлежан и непозван, зарад своје материјалне или друге какве користи, не омаловажава комисију, њен рад или њене чланове, нарочито да не подстrekава заинтересована лица на неумесне поступке противу комисије и њенога рада, а да га не постигну за то строге законске последице.

С друге стране дужност је председника пазити истати на пут, по потреби и мерама из чл. 6. зак. о шумама, да сами чланови комисије и помоћно јој особље, а нарочито кметови, не дају повода не надлежним лицима, да комисију прате и у њен се посао мешају, да чланови поједиње ступају у повериљива објашњења или препирке са странкама, да на терену или иначе ма о чему одлучују без споразума са председником и осталим члановима, да објављују своја одвојена мишљења, да мимо председника или његовог овлашћења објављују комисиске одлуке,— у опште да не чине ништа што би достојанство комисије или поједињих чланова, било и своје сопствено, могло пред ким било довести у сумњу.

III. Обзнача и почетај рада.

Чл. 6.

Министар народне привреде одређиваће у напред свакој комисији, у колико то указом о њеном саставу не би било одређено, коју ће шуму, или које ће шуме и којим редом, имати да осматра и граничи, било да те шуме нису раније никако границене, или да није урађено све што треба, да држава може на њих добити тапије.

Обзначну о почетку рада за прву на реду шуму наредиће министарство народне привреде преко полиц. власти, и позвати заинтересоване општине, села и приватна лица, да спреме потребне податке по чл. 8., 9. и 10. зак. о шумама, и да кметови и заступници оне општине, која буде прва на реду, представу комисији, са својом пријавом и потребним податцима, онога дана, кога се она буде саставала. Комисија ће даље сама обзначавати осталим општинама и селима, на начин изложен у другом одељку чл. 9. зак. о шумама, кад ће на њихове атаре прећи, попунивши штампани за то образац.

А ступивши на атар једне општине комисија ће се претходно уверити је ли дошла потврда о обзначани, па ако није председник ће наредити што треба преко полиц. чиновника, да се потврда добије на најбржи начин.

Чл. 7.

Отпочињући рад око једне шуме комисија ће на првом месту размотрити акте и документе, који јој буду стављени на расположење о тој шуми од стране министарства народне привреде, а затим потраживање оне општине или села, где рад почиње.

После тога комисија ће извршити општи преглед шуме, бирајући тачке у њој и са стране, с којих се то да најбоље извршити, ради упознавања њене просторности и величине, висинског положаја, обра-

слости гором, старости и врста горе, удаљености поједињих тачака од најближих насељених места и околних поља, физичких особина земљишта, везе и прекида са апсолутно шумским земљиштима и т. д. и на тај начин створити себи што јаснију слику онога простора, који има да граничи, са свима његовим главним особинама, а без обзира на границе општина, срезова и округа, које се у њему стичу.

Где би настала потреба да се добије ближе уверење о правој старости шуме, комисија може се о томе уверити и бројањем годишњих прстенова на пањевима најстаријег дрвећа, прерубљеним на 50 сантиметара висине изнад земље.

Тек после извршеног општег прегледа, бар дотле, докле је он потребан ради правилног хватања првих граничних веза, и после примљених усмених обавештења о томе од стране придатог јој шумара, комисија ће приступити суђењу о границама и самом граничењу.

Чл. 8.

За податке и обавештења, која би комисији била од потребе, она се може обраћати непосредно дотичним властима, које су по тач. 4. чл. 6. зак. о шумама дужне одмах одазивати се њеним захтевима.

Ну у случају да сви прибављени подаци не би за већину чланова комисије били довољни, уз остале напомене ових упутстава, па би се међу њеним члановима појавио неспоразум од већег значаја, нарочито о својини целога или већег дела какве шуме и шумског земљишта, — председник комисије представиће ствар Министру народне привреде, и тек после његовог одговора комисија ће изрећи пресуду, по чл. 12. зак. о шумама.

По члану 13. зак. о шумама допуштена су и одвојена мишљења, и у том случају комисија изриче пресуде већином гласова. Према томе напуштање рада на пречац, приликом суђења на терену и иначе, или и само стављање таквога услова, услед неслагања у мишљењу са већином, сматраће се као на-

мерно ометање комисије у њеном раду и небрижљиво вршење закона. Председник комисије дужан је у таком случају учинити одмах што треба, да се са дотичним чланом поступи по претпоследњем и последњем одељку чл. 6. зак. о шумама, а у исто време и да се учини одговорним за накнаду комисиских трошкова, који настану таквим његовим поступком.

Исто тако, и по истој одредби закона, председник ће поступити и према стављеном комисији на расположење полициском чиновнику и општинским часничима, за неуредно и небрежљиво вршење комисиских наредаба од њихове стране (в. чл. 5. ових упутстава), као што ће по тач. 4. чл. 6. зак. о шумама достављати Министру народне привреде и оне власти и органе, који би се у преписци с комисијом показали непредусретљиви, неуредни и лабави, и тиме стварали застој у комисиском раду.

IV. Уступање мањих шума.

Чл. 9.

Ако би комисија упућена била да граничи какав засебни простор, који је мањи од 200 хектара, она ће, — узимајући у обзир и оцену, с једне отране величину целе шуме и шумског земљишта са свима ограницима, а с друге потраживање општине или села, поднесено у смислу одредбе чл. 10. зак. о шумама, по претходном саслушању шумара на терену, а заступника државе при суђењу, према њиховој напред означеној дужности (в. чл. 4. ов. упут.), — одлучити: да ли ће такав простор у опште и граничити, или ће га ако нађе да је потраживање оправдано оставити општини, односно селу.

Ну ако тако мали простор не потражује општина или село у чијем је атару, или га не потражује под условима или са доказима о својини прописаним у закону, комисија ће га, ма био и најмањи,

ограничити и поступити даље по члану 31. ових упутстава.

Чл. 10.

Кад цео комплекс шуме и шумског земљишта, засебан и без везе са другом којом оближном државном шумом, износи мање од 200 хектара, а спада у атар једне општине или села, па га целог општина или село тражи за се по праву (чл. 8. зак.) или по доказају потреби (чл. 10. зак.), комисија неће ни приступати граничењу, већ пресудити, по претходном саслушању шумара и заступника државе (као и по горњем чл. 9.) да се он оставља општини или селу, па му пресуду издати у препису, а исту са актом потраживања и прикљученим му подацима послати Министру народне привреде, са својим извештајем, не упуштајући се ни у што даље; или ће, ако је тај простор био и до сада чиста државна својина по чл. 1. тач. 1. зак. о шумама, поступити по другом одељку чл. 23. ов. упутства.

У извештају ће комисија, по могућности, описати уступљени простор: по величини, главним називима, висинском положају, конфигурацији и физичким особинама земљишта, са врстама дрвећа, старошћу и густином горе на њему, одстојање од најближих насељених места, зиратних имања и друмова, као и да ли и у колико потпада под одредбу чл. 64. зак. о шумама, па изјавити: како би према општем стању његовом требало у будуће са њим поступити.

За случај да тако засебна шума или шумско земљиште испод 200 хектара, припада атарима више села, и она је споразумно, подељену или не подељену међу села, траже, комисија ће тако потраживање сматрати као једно и једном пресудом поступити по горњем.

Исто ће тако поступити и у случају да такав простор, који припада атарима више села, потражује

само једно село а остала не, ма да су о доласку комисије извештена, и пресуду ће издати ономе, који тај простор прописно тражи.

Ако су села сагласна о границама тако мале шуме, или свако за се тражи свој део, комисија ће прво једном пресудом огласити, да се по одредби чл. 8. или 10. или оба ова члана закона нема шта граничити за државу, а затим на основи те пресуде издати свакоме селу посебне пресуде, о томе, да му се на основи његове молбе и доказа о својини (именовати их) из чл. 8. закона или података по чл. 10. зак. о шумама и пресуде комисиске оставља у својину тражени део шуме и шумског земљишта, са описом граница, које неће премеравати, па све акте о томе послати са својим извештајем Министру народне привреде.

Ако села нису сагласна, већ свако хоће за себе целу шуму, или се у опште у својим пријавама споре о границама докле је чији атар, па се ни пред комисијом не би могла споразумети, комисија ће изрећи пресуду, да граничење није по чл. 10. зак. о шумама ни предузимала, што је простор мањи од 200 хектара, а околна га села траже са оправданим разлогима и под законским условима, којима га и оставља; ну како села нису сложна о границама докле је чији атар, то се упућују да питање о томе расправе код редовних судова, па онима, која и такву пресуду буду захтевала, издати је у препису, а акте са својим извештајем послати Министру народне привреде. Али, ако би се села сагласила и комисији изјавила пристанак и жељу да им она одреди границе атара, комисија ће то учинити, па према томе и пресуде им издати.

У својим пресудама комисија ће, поред разлога са којих оставља општини или селу целу или неки део шуме, цитирати и све услове из чл. 10. закона, под којима се то оставља, ако се то чини само по доказаној потреби а не по праву из чл. 8. закона.

Чл. 11.

На начин изложени у предњем члану комисија ће поступити и онда, ако би цео засебни комплекс шуме и шумског земљишта био и већи од 200 хектара, или околне општине и села, чији се атари у њему сучељавају, тражећи свако за се по праву или потреби део свога атара — траже га на тај начин целог, а према поднесеним подацима комисија нађе, да су у праву, или да би им се испуст и сувише стеснио, ако им се не би по молбама учинило, а нарочито ако би део, који би се, без осетног уштраба по преке потребе тих општина и села, имао за државу ограничите, износио мање од 200 хектара.

За боље уверење о правој величини, комисија ће наредити, да геометар изврши најпотребнији премер до крајњих тачака, које она буде одредила, у свакоме ономе случају, када би величина без премера била сумњива.

V. О доказним срећствима.

Чл. 12.

Приступајући раду око државних шума и шумских земљишта, која су већа од оних означених у члановима 9, 10. и 11. комисија ће, ако би се пред њом појавио спор о својини, било целог шумског простора или појединих делова, поступити по одредби чл. 12. зак. о шумама.

По тој одредби «комисија суди о границама и својини шума и осталих земљишта, која су с њима у додиру, на основи доказа изложених у чл. 8. и 9. овог закона, и у части II глави III и части III гл. IV грађанског закона». Комисија ће нарочиту пажњу обратити на §§ 216. 225. 226. 231. 232. 234. 248. 926. 927. 929. и 931. истог законика.

Према томе комисија ће имати у виду да су све, нарочито веће шуме и шумска земљишта чисто планинског карактера, обрасле или опкољене старом

гором, законски сматране као опште добро, а данас се сматрају као државно, како по садањем члану 1. зак. о шумама, тако и по свима ранијим законским наређењима.

Даље не треба изгубити из вида, да су по чл. 12. закона о порезу државна својина они простори, на које су општине и села одрекла плаћање пореза, и по чл. 18. они простори, који нису у пописне књиге ни на чије име уведени.

Чл. 13.

Општине, села и појединци могу по чл. 8. зак. о шумама доказати своје право својине:

1. Тапијом, коју је потврдио првостепени суд;
2. Извршном пресудом државних судова;
3. Пресудом избраних судова од пре 1884. год.;

4. Непрекидним, потпуним и неограниченим ужи-вањем најмање за 16 година пре уписа у пописне књиге од 1884. г. па до дана ограничења. Ово се односи на шуме и шумска земљишта. Али за она земљишта на којима су или стаје или дворишта, или су већ преобраћена у воћњаке, њиве или ливаде, својина се може доказати непрекидним потпуним и неограниченим уживањем од 1. јануара 1880. године па до дана ограничавања.

Комисији се скреће пажња у погледу на прву тачку, да нарочито пази: да ли тапија одговара свима законским условима. Тапијама се равнају и писмена по којима је са одобрењем надлежног Министра уступљен извесан простор приватном лицу на ужи-вање на основи § 59. шумске уредбе од 1861. год. и по чл. 6 зак. о насељењу, или општинама и селима на основи допуне §. 26. исте уредбе од 9. октобра 1872. године.

Односно друге тачке комисији се скреће пажња, да се извршних пресуда, донетих на основи садањег грађ. законика и грађ. судског поступка, треба при-знавати важност и пресудама изреченим пре поме-нутих постојећих закона, као и пресудама комисија

из ранијег доба, које је усвојио државни савет и по-тврдио владалац.

Али код свих ових пресуда, као и код пресуда избраних судова од пре 1884. године по горњој тачци трећој треба обратити нарочиту пажњу, да ли је спор о својини или о синору. Ово зато, што код ових других, т. ј. пресуда о синору, није се ни могло судити о својини, но само о границама до којих се простире законом допуштено право уживања поједињих општина и села, или до којих ће се у будуће простирати посебично уживање приватних лица онога земљишта, које су дотле заједнички уживали, те је у томе случају потребан још и доказ по горњој тач. четвртој.

Даље, пресуде избраних судова о деоби између задругара ваља ценити и са обзиром на последњи став §. 434. грађ. поступка, као и на остале одредбе закона, по којима оне не обvezују државу, ако су изречене без њеног учешћа, а комисија нађе да се односе на државно земљиште.

Но својина се може доказати и оним извршним пресудама, у којима држава није била непосредна парнична страна, но је само једну од парничних страна штитила, у случају ако та пресуда одговара свима зак. условима.

Односно оба одељка у тач. четвртој обраћа се пажња комисији на битни услов за својину, т. ј. да постоји непрекидно, потпуно и неограничено уживање, и то за шуме и шумска земљишта (пла-нинске голети) за 16 година пре 1884. године, а за зиратна имања од 1. јануара 1880. године, — па све до дана ограничавања.

Израз „непрекидно уживање“ разумљив је сам по себи. Кад је потражилац био у горњем времену кажњен за заузеће спорног простора, кад је извршном одлуку надлежне власти био осуђен да спорни простор напусти, у опште кад га он ма којим узроком није за неко време ужибао или је то чинио мимо извршну одлуку надлежне власти, — онда се

има узети да не постоји његово „непрекидно уживање“.

А израз „потпуно и неограничено уживање“ ваља схватити тако, да је потражилац уживао спорни простор за све горње време у свему без ичијег мешића; н. пр. да за то време није државна власт давала одобрење за сечу горе на том простору у корист своје касе; да за попашу и жиропађу није никако наплаћивана такса у корист државе и шумског фонда, или да тај простор није држава давала под закуп или гору одатле продавала по погодби и лicitацијом у своју корист; да тај простор нису државни органи никако чували и брали као државно или бив. општенародно добро и т. д., — јер ако је ма шта од овога или овоме слично било, онда нема „потпуног и неограниченог уживања“.

Сем тога ваља имати на уму увек и први одељак чл. 12. зак. о шумама, по коме се за доказе не узимају сами за се ови по чл. 8., него уз то још и они по чл. 9. зак. о шумама.

Према томе несумњиво је право својине само оних потражилаца, који га утврде и свима документима из чл. 9. зак. о шумама, који дакле тражи још и узимање у обзор и упис у пореске књиге и плаћање пореза, сем случаја кад је ослобођење од пореза следовало без својевољног одрицања својине, или је порез застарео или на дугу.

При овоме обраћа се пажња комисији да се упис у пописне књиге у време пописа од 1884/5 године и плаћање пореза на земљиште у питању доказује изводом из пописних и пореских књига, који је издало или потврдило пореско одељење и у коме по чл. 9. зак. о шумама морају бити изложени сви порески објекти на које потражилац плаћа порез, а не само онај простор земљишта на који он полаже право својине у државној шуми. За овај последњи треба да буде изреком стављено од које се године, да ли од 1884. или које друге, непрекидно оптерећује порезом на потражиочеvo име; је ли сав порез с при-

резима плаћен за све прошле године до текуће, и ако није онда за које, у којој суми и зашто.

Ма да ће комисија при упућивању на поједине шуме ради њиховог ограничавања добити о свакој посебно обавештење по кому се она сматра за државну својину, опет јој се и овде скреће пажња на чл. 1. зак. о шумама, који одређује које су чије шуме, и по коме су државне шуме *двојаке*: 1. чи-
сто државне шуме и 2. бив. општенародне, на које нико није законим путем прибавио право сопствености. Прве су законом ослобођене од плаћања по-
реза, а у другима (бив. општенародним), којих има много више за ограничавање, имале су по ранијим уредбама околне општине и села, у чијим се атарима оне налазе, право уживања попаше, жиропађе и дрва за домаћу потребу; и ако су то право хтели и даље задржати општине су по чл. 7. и 8. новог закона о порезу и по правилима о попису од 9. јула 1884. г. АБр. 2873 биле дужне пријавити те просторе у по-
писне књиге ради плаћања пореза, као њихови ужи-
ваоци а не као сопственици.

Према томе, кад је потпуно доказано да је шумски простор, који потражује за се општина или село без доказа по тач. 1. и 2. чл. 8. зак. о шумама, део бив. општенародне шуме, у којој је општина или село имало по ранијим уредбама само поменуто право службености, и да је оно као уживаоц тога права морало по наведеним одредбама закона о порезу и правилима о попису пријавити тај простор у пописну књигу, па и порез плаћати, а иначе да је држава и даље располагала са тим простором, сечу горе на њему одобравала мештанима по такси или је прода-
вала и другим лицима у корист своју или шумског фонда и т. д., или је само за се то право задржа-
вала и у томе смислу водила преко својих органа надзор над спорним простором, у опште да то своје право није стално напустила и потпуно занемарила од пре 36 година, — тада о праву општине или села не може бити ни говора, без обзира на то је ли оно

и на чије име тај простор пријавило у пописне књиге и је ли или није плаћало на њега порез. Комисија може само окрајке и окуке од тих простора, ако они сами нису то, по чл. 10. зак. о шумама издвојити од државне шуме и оставити селу, ако оно у опште што од таквих простора тражи без доказа по чл. 8. тач. 1. и 2. зак. о шумама. А у замену за њихово раније право службености њима садашњи члан 81. зак. о шумама даје право на *бесплатну* попашу у државним шумама, а сем тога и друге бесплатне или незнатно оптерећене користи по чл. 50., 58., 82. и др. истог закова.

Најзад скреће се пажња комисији на последњи одељак чл. 8. зак. о шумама, по коме „решења полициских и општинских власти, којима су појединци упућени на парницу противу државе за својину шумских земљишта па је нису водили, не могу бити никакав доказ о праву својине“.

Чл. 14.

У новоослобођеним крајевима својина се по претпоследњем одељку чл. 8. закона о шумама може увек доказати, сем доказа по тач. 1., 2. и 3. истог члана, још и непрекидним, потпуним и неограниченим уживањем од 1. јануара 1880. године па до дана ограничавања, изводом из пописних књига, као и пресудама и решењима аграрних комисија и писменима државне власти по закону о насељавању од 3. јануара 1880. год.

Иначе и овде важи све што је речено у предњем чл. 13. ових упутстава о узимању у обзир докумената из чл. 9. закона о шумама и осталом.

Чл. 15.

Ма какве доказе за право својине поднеле општине, села или појединци комисија се неће упућати у пресуђивање по истима, па ма право потражиоца било и потпуно доказано, — докле не

прегледа просторе, на које се доказна срества односе, и не упореди их по називу, величини, конфигурацији, физичким особинама, вези са државном шумом и осталим односима, ако то није до пријаве учињено, и док о томе не добије објашњење од шумара на терену и не узме изјаву заступника државе.

Само пресуђивање вршиће затим, у сваком случају повучено, или на лицу места или у канцеларији с обзиром на даље одредбе ових упутстава у чл. 17. и своје одлуке увести у записник прве седнице.

VI. Постављање граница.

Чл. 16.

При испитивању крајњих граница шуме комисије се неће управљати само по обрасlostи земљишта гором, већ по томе: докле се простире чисто шумско земљиште ма и не било обрасло дрвећем и шибљем, али које, по природи својој, своме положају и вези са шумом и физичким својствима, — није ни за што друго трајно употребљиво, сем за подизање горе или за пањњаке (сувате).

Оне просторе, који се налазе у непосредној близини насељених места, по равницамаoko река и потока, као сеоски потеси, који по себи већ не носе планински карактер, а налазе се у притејању приватних лица, комисија ће сматрати да су ван граница државне шуме.

Већи питоми заравањци у планинским мести- ма, у пола или сасвим обрађени, у којима никада сеча по објавама није вршена, чији изглед по себи сведочи дуготрајно обрађивање, који су од вајкада били под заједничком оградом, као сеоски потес, и били у притејању приватних лица из околних планинских села, која или су оскудна или немају зиратних земљишта на другој страни, сматраје се и сада такође као приватна својина, ну и то само дотле, докле допира рејон зиратних земаља, а не и самовласно заузета шума и апсолутно шумско земљи-

ште око тих простора. Оваки су случајеви ретки, и стога је нужно пазити, да се ово не примени на појединачна или договорна самовласна *заузета из новијег доба*, по шумским пропланцима, који раније пису били под оградом ни припадали приватним лицима, као ни на оне планинске просторе, са којих су читава села или засеоци расељени, и у замену за одузети простор дато им још онда друго земљиште.

Комисије ће у опште тежити, да као државна својина остану, у колико се тиме не врећа законито право другога, сва брдска места, која се по природи својој карактеришу као планинска, врлетна, стрменита, кршевита, или изложена осипању, одроњавању и спирању с већих висина, нарочито ако су изнад друмова, железница и питомина, којима претејаким и сталним засипањем, па била под гором или без ове.

Чл. 17.

Постављање границе комисија је дужна да пре-
дузме и продужи у присуству полициског чиновника,
заступника државе и шумара, заступника општине
или села, кметова и граничара. Где би сталну гра-
ницу било тешко поставити одмах, комисија ће по-
ставити најпре премене белеге, па сталну гра-
ницу доцније одредити, кад боље упозна терен и
похватава везе (в. чл. 7.).

Имајући на уму захтеве општина, села и приватних лица комисија ће претходно на самом терену тражити да шумар и заступник државе изјаве којим правцем, којим тачкама и из којих разлога они траже да се граница постави и утврди. Затим ће се *цела комисија* од осталих лица одвојити, и тако повучена, на основи обостраних захтева и прикупљених до-
каза, података и довољног обавештења, већином гла-
сова одлучити о правцу и тачкама граничне линије.
Њене одлуке о томе могу после јавно извршивати и поједини чланови са помоћним особљем и у при-
суству шумара, ну и то само до одређене тачке, од

које опет има да следује на горњи начин претходна одлука целе комисије.

За граничну линију ваља узимати, где је год могућно, природне границе, као: реке, потоке, јаруге, угнућа и преседлине (превоје); а затим друмове, бѣла, вододелнице и т. д. ако се ови објекти налазе по периферији (крајевима) шуме, мотрећи, да ограничени простор добије у главном што правилнији облик, а где год је могућно и на то, да се граничном линијом, где ова не иде реком, потоком, јаругом или оштром ивицом била, — може ископати и стално одржати шанац, или подићи друга стална ограда.

Идући датим природним правцем граница се не мора неприродно ломити и кривити, ако би нашла на какво приватно имање, увучено у државну шуму, већ може ићи преко истог имања, па са оним делом овога, који остаје у границама државне шуме, поступити као и са осталим приватним имањима у ограничепом простору (в. чл. 25).

Путови (насипи), реке, потоци, бѣла, преседлине и т. д. које се налазе у унутрашњости шуме, тј. кад се шума и шумско земљиште простиру и с једне и с друге стране истих, нису такође никаква сметња, као ни границе села, општина, срезова и округа, и граница у томе случају може их сећи на згодном месту исто онако, као што се ти објекти узимају за граничну линију кад су на периферији шуме.

Чл. 18.

Постављање граница почињаје од каквог по-
знатијег и виднијег места с периферије, као: потока,
моста, друма, превоје и т. д. па продужити десно,
тако да бројеви белега иду на десно (исток, север,
запад, југ; или запад, југ, исток, север и т. д.).

Граничну линију (периферију) ваља од белеге до белеге тачно ланцем или пантљиком измерити, описати и видљивим, а по могућности и што трајнијим, белегама утврдити. При описивању граничне линије ваља сазнати и записати називе места, кроз

која линија иде, нарочито оних, на којима се белеге ударажују. Полазећи од једне белеге означити у опису скреће ли гранична линија даље лево или десно, или иде у истом правцу.

За белеге употребити: велико камење, хумке од камена или од земље, камене зидове и одрасло дрвеће, ако би га било по граничној линији, и најзад камене или дрвене диречиће до 1 метра висине над земљом.

На сваких 200 метара одстојања треба да има по једна белега. Ну где гранична линија није права, или пролази поред зграда, поред или преко њива, ливада и других земљишта приватних лица, где је вероватност, да се белеге могу чешће, из користољубља и с чега другог, уништавати или помицати, — треба граничне белеге ударати чешће, нарочито на сваком прелому — углу, па и углове измерити и забележити. Али ако иде током реке, потока или дубоко усечене јаруге, без јаких скретања, већ обичним верујањем под тупим угловима, — ту може доћи по једна белега на крајњим тачкама, односно на саставцима сливова и оштрим угловима, па било остојање и дуже од 200 метара.

Ако граница мења правац на равници, онда ће се, где терен допушта, ископати на томе месту шанац у облику угла, који такође треба измерити и забележити, чији краци треба да су по $1\frac{1}{2}$ —2 метра дугачки, па у теме угла ударити граничну белегу — са текућим бројем. Где граница равницом иде дуже од 200 метара у једном правцу, ту на средини, односно на сваких 150—200 метара треба, ако терен допушта, ископати уз белегу прав шанац у правцу граничне линије, дугачак 2—3 метра. Шанац треба да је дубок и широк око пола метра.

Ако је гранична линија обрасла шумом, а не иде током воде, ваља шуму исећи за толико, да се с једне белеге види друга. У опште пазити, да се таласастим тереном, и где линија не иде током воде, постављају белеге тако, да се с једне виде прве десно и лево.

Граница не сме нигде ићи ваздушном линијом, с брда на брдо кроз средину шуме. Ваља даље избегавати да попреко сече неприродним обележјем какву „косу“ (планински изданак), већ тежити да онде, где се цела коса не може увући у границе државне шуме нити се има рашта из ових истурити, — иде — пење и спушта — опет каквим било природним усецима или узвишицом с једне и с друге стране косе.

Чл. 19.

Кад постављање границе кроз цео атар једне општине доврши, комисија ће наредити одмах општинском суду, да општина односно свако село кроз свој атар, за време докле се комисија бави израђивањем пресуда и решења (в. чл. 27.), ископа по чл. 11. зак. о шумама, под надзором геометра, шумских органа и кметова, — шанац у дубину најмање половину метра граничном линијом између својега атара и државне шуме, куда нема природних граница, као што су: реке, потоци, јаруге, насути друмови, оштре и камените ивице била и т. д. На сваких 10 до 20 метара ваља са дубине шанца у косо, а у правцу тока воде, направити одвод у страну тако, да ови одводи на јачем паду буду чешћи, да не би вода брзо затрпала шанац или га иначе искварила.

Ако би површина граничне линије била где год толико каменита (кршевита), да се ни плићи шанац од половине метра не може копати, копање ваља извршити до тих места, а преко истих где би била дужа од 30 метара и неби имала истакнутих сталних обележја, ваља подићи хумке од земље и камена у висину и у ширину до 1 метра, тако да бар на сваких 30 метара дође по једна хумка.

Овај посао треба сваког дана да проконтролише по један члан комисије с полициским чиновником, како би се урадио правцем комисиске одлуке и био довршен у времену за које буде трајало израђивање комисиских пресуда.

Чл. 20.

Захтеви општина и села могу бити основани или на праву по чл. 8. у вези са чл. 1. Закона о шумама, или на економској потреби по чл. 10. истог закона.

Ценећи те захтеве комисија ће се старати, да издвајајући онај део, на који је доказано право својине тапијама и пресудама по тач. 1. и 2., чл. 8. Закона о шумама, буде правилно издвојен у оном и оноликом простору, на који је и колики право доказано таквим исправама.

Где право својине доказују општине и села доказима из тач. 3. и 4. чл. 8. закона, комисија ће нарочиту пажњу обратити, да ли су испуњени сви услови из чл. 9. Зак. о шумама, с обзиром на напомене у чл. 13. ових упуштава, па ако јесу онда дали је простор у истини онолики, на колики гласе докази и ако нађе да је он у природи већи, она ће општини односно селу одвојити онолики, иа колики је право својине доказано, руководећи се при томе обзирима који ниже следују за издвајање по економској потреби. Већи простор не треба да буде издвојен нарочито у случају кад је општина или село давало или даје ма који део своје утрине и шуме под закуп, јер је то већ доказ да има и сувише испуста.

А где има да се задовољи доказана економска потреба, комисија ће се старати, да ту потребу подмири, где год је могућно, већим и мањим окрајцима и окукама, које се увлаче међу сеоска зиратна имања и са овима стоје у непосредној вези, и које отежавају заокружавање граница и доцнији надзор над државном шумом, као што и прописује чл. 10. Закона о шумама.

У оба случаја комисија ће се старати да граница државне шуме буде проведена природним обележјама (в. чл. 17. и 18.).

Чл. 21.

При оцењивању колики ће и који део оставити општини или селу по економској потреби, комисија

ће узети у оцену на првом mestu податке поднесене о имовном и бројном стању целога становништва и стоке; затим да ли општина или село има на другој страни шуме или земљишта на коме би је требало подићи; да ли је становништво више упућено, по месним приликама, на сточарство и планинско или на пољско газдовање; да ли је од 1885. године на овамо село давало за које било време или даје који било део свога испуста под закуп; да ли село одржава сав свој испуст у стању употребљивом за стоку, или су му поједине парцеле обрасле коровом и трњем; да ли је раније имало своје шуме па утрло, договороно изделило или допустило да је поједини самовласно заузму и искрче и т. д.

Узимајући све то у оцену, а са обзиром на одредбе чл. 10. Закона о шумама, комисија треба више пажње да поклони потраживању оних општина и села, која су шуму и њено земљиште, немајући шуме на другој страни, ипак сачувала од сатирања и самовлашћа, а упућена су на планинско газдовање; мање онима која на другој страни имају шуме и шумског земљишта и која су тај или други који свој испуст давала или дају под закуп, или свој ближи испуст трпе под коровом и трњем, а најмање онима код којих се по свему одомаћила навика да гору неразложно сатиру, да шуму заузимају или су шуму, или други свој испуст, још и делила, а све ово по саслушању обе стране и шумара на напред наведени начин.

У сваком случају општинама и селима могу се оставити по овој основи у својину само они окрајци, који су у вези са њиховим атаром, првенствено они, који се више увлаче међу приватна зиратна имања и стоје ближе кућама, а при једнаком одстојању од ових — они, који су мање апсолутно шумски. Величина тих простора зависиће од величине општина и села, горњих и осталих прилика према поднесеним подацима. Одредбу чл. 10. Зак. о шумама, о просторима испод 200 хектара, ваља разумети онако како је и написана, т. ј. да се она односи на целе за-

себне неограничене државне шуме, а никако то не значи да свако село, па чак и засеок, треба и без доказа о својини да добије толико у својину од какве веће шуме (в. чл. 65. Зак. о шумама, по коме цела општина мора имати најмање 5 хектара своје шуме).

Треба даље имати на уму, да села и општине, нарочито мале, немају често ни потребних услова за рационално поступање са великим просторима шума и шумског земљишта, а међутим да и даље могу подмиравати своје потребе из државне шуме, под законим условима, који су за сиротније људе у сваком случају повољнији него у општинским и сеоским шумама, на које се плаћа порез.

У случају да општина или село, чији се атар пружа у државну шуму, не потражује од исте ништа, или не тражи на основи потребе на начин прописан у чл. 10. Зак. о шумама, комисија ће поставити границе крајњим тачкама, до којих се шума и шумско земљиште простиру, односно обухватиће у границе шуме све оно земљиште под испустом, ако и није све апсолутно шумско, које је са њом у непосредној вези и не увлачи се међу куће, а општина или село ни порез не плаћа на њега. У противном случају чланови комисије биће одговорни за могућне трошкове око доцнијег присаједињења тих простора државној шуми.

Напослетку општинама и селима, чији атар не допира до неограничене државне шуме, не могу се на основи потребе из чл. 10. Закона о шумама одвајати од исте засебни простори у својину. Ако је то које и до сада било у заједници са којим од оних што се шумом граниче, у погледу уживања шуме која се граничи, и траже опет у заједничку својину потребан јим простор, — комисија ће при постављању граница преко дотичног атара имати у виду и ту заједницу. Ну ако би које негранично село тражило само за се право својине на који простор шумски, био он под гором или без ове, потраживање му се може досудити само по исправним документима о својини по чл. 8. Зак. о шумама.

Чл. 22.

Судила по доказима о својини из чл. 8. или по потреби из чл. 10. Зак. о шумама, комисија се неће упуштати у расправљање даљих односа у ономе простору, који остане ван граница државне шуме. Ово вреди и онда ако би један исти простор, или неки део од истога, потраживала два села с једнаким или неједнаким правом, о коме се и она међу собом споре. Комисија ће пресудити само којим ће тачкама бити граница државне шуме, па да се задовољи доказано право или потреба општине или села, односно право онога села, које има јаче доказе за своје потраживање, ако ови нису једнаки за оба, а у расправу око тога којим ће тачкама бити синор између њих у простору, који остаје ван граница државне шуме, упуштање се само у случају, ако би та два села то нарочито тражила од комисије за време њеног рада око тога простора (в. претпоследњи одељак чл. 10. ов. упуст.).

Чл. 23.

Поступак по чл. 20. ових упуштава, у погледу на изостављање шумских простора општинама и селима, вреди за бивше општенародне и за шуме и шумска земљишта у новим крајевима.

Ну ако би се потраживање општина и села односило на чисто државно земљиште, по чл. 1. тач. 1. закона о шумама, коме су се границе, као чисто државној својини без ичијег права уживања, и до сада знале, комисија ће најпре обележити и описати границе целога простора, по предидућем члану, и гранични протокол послати суду ради издавања тапије држави, па ће тек онда приступити оцени потраживања, ну и то само ако се атар потражилачке општине или села додирује са ограниченим државним земљиштем, и поступити даље по шестом одељку чл. 10. зак. о шумама.

У предлогу за уступање или размену треба изложити опширне побуде, са којих се предлог чини,

а исто тако треба што потпуније описати онај простор државног земљишта, који је обележен за уступање, као и онај који треба примити у размену, ако се предлаже размена (в. други одељак чл. 10. ових упутстава).

VII. О пријавама.

Чл. 24.

Пријаве, како за општине и села, тако и за приватна лица, о њиховом потраживању и полагању права својине, подносе се комисији написмено. Ну ако које уредно пријављено лице не би донело писану пријаву, комисија ће га саслушати на засебном протоколу о његовом потраживању.

Пошто прибављање уверења по чл. 9. закона о шумама, као и прибављање доказа и поднашање жалба по чл. 150. истог закона не подлежи такси, и пошто чиј закон о таксама не прописује посебно за ове послове какву таксу, — то се ни за пријаве комисији, па ни за све остали рад по истима неће наплаћивати никаква такса, као што ни до сад по измени чл. 13. зак. о шумама од 1902. године није наплаћивана.

Пријаве су уредне или неуредне, према томе јесу ли саобразне одредбама чл. 9. и 10. зак. о шумама, или не.

Уверења и изводи по тим одредбама закона морају се приложити пријавама у оригиналу, а исправе о својини (тапије, пресуде, решења, писмена) у оригиналу или у препису који је оверила државна власт; ну у овоме другом случају дужан је сваки показати комисији и оригинал, ако би она нашла за потребно да га и сама упореди са преписом.

Ради оцене општег економског стања потражиоца, у изводу из пописних и пореских књига по чл. 9. зак. о шумама морају бити изложени сви порески објекти потражиоца и све остало што је напред по менуто за те изводе у чл. 13. ов. упутства.

Комисија ће се, односно председник, одмах увести је ли пријава према овоме уредна или не. У случају какве неуредности вратиће неуредни прилог потражиоцу да га замени уредним у року, који ће му одредити с обзиром на последњи одељак чл. 9. закона о шумама.

Пријаве за земљишта у атару једне општине комисија ће примати и узимати у поступак у опште дотле, док не заврши рад на терену у тој општини (послед. одељ. чл. 9. зак.). Пријаве после свршеног рада на терену у једној општини; даље оне по којима неуредни прилози нису замењени у остављеном року, и најзад пријаве оскудних лица, ако би које тражило да му се што одвоји од ограниченог простора на уживање, а дотле није ни на који део тога простора ни полагало какво право нити порез плаћало, — комисија ће сматрати као неуредне.

Чл. 25.

Напред је изложено како ће се поступати по пријавама општина и села (в. чл. 20 и 21.).

Уредне пријаве приватних лица комисије ће узимати у поступак или за време повлачења границе кроз атар оне општине, на који се пријаве односе, или пошто обележавање границе у истој општини доврши, што ће зависити од терена и пространства шуме. У већим и тешко приступним атарима комисија ће се свакојако старати да узгред, приликом постављања гравице, расправи и питања о потраживању околног земљишта, да се после не би морала због тога враћати на иста места и тиме ствар одлагати још више у случајевима жалаба суду.

Земљишта, на која се те уредне пријаве буду односиле, комисија је дужна претходно на лицу места осмотрити и испитати, узети од шумара обавештење и од заступника државе реч, и тек онда изрећи пре суду.

Изрицање пресуде може бити или на лицу места, ако су сви подаци при руци, или у канцеларији. Ну

при самом издвајању и обележавању досуђеног простора комисија ће поступити онако како је речено за одређивање правца и тачака којима се граница поставља (в. чл. 17.).

Ни једноме приватном лицу комисија не може досудити ни издвојити више земљишта, него онолико колико му по основи којом је право својине доказало припада.

Ако би се посумњало и премером нашло да је показани простор већи, комисија ће га свести на горњу меру тако, да у приватној својини остане онај простор, који више одговара називу „њива“, „ливада“, „закос“, „пашњак“, или „чайр“ и т. д., на које гласи исправа по којој се досуђује.

Та земљишта комисија ће свако за се ограничiti, премерити и граниче што чешћим, видљивијим и сталнијим белегама утврдити, пазећи да и она добију по могућности што правилнији облик. У том циљу она може на рачун једне стране тога приватног земљишта уступити с друге стране бољег, односно подобнијег земљишта за зирачење, ако је с друге стране апсолутно шумско.

Ако се у ограниченом простору деси у вези више имања (в. трећи одељак чл. 16.), која комисија досуди приватнима у својину, комисија ће сва укупно ограничiti, премерити и обележити, па у своме записнику и у граничном протоколу означити: дужину граница око свих имања, укупну површину и имена свих лица којима и по колико од тога простора припада (в. пример под 2. у обрасцу за гранични протокол).

Чл. 26.

Ако би интереси шумски захтевали, да се земљишта, која се увлаче у државну шуму, и на која су било општине или села било појединци доказали право својине по одредбама чл. 8. и 9. зак. о шумама, — задрже одмах за државну својину, комисија ће, на пристанак или на захтев заинтересованог села или приватног лица, а у смислу последњег одељка

речене одредбе закона, уступити у замену за то земљиште и обележити на подесној ивици државне шуме, а колико је могућно ближе одузетом земљишту, исти толики и најмање исте вредности простор, према чему ће пресуду издати, границу државној шуми исправити и утврдити, и гранични протокол испунити. Комисија ће ово учинити нарочито онда, ако се прво признати простор састоји из апсолутно шумског земљишта а други из земљишта које се може и обраћивати.

Ако би таквог подесног простора имало за више потражилаца, комисија ће од истог сваком обележити онај простор који му даје у замену, тако да се узајамно граниче.

Где по нахођењу комисије не би било хитне потребе за ту замену, а изостајао би и захтев заинтересованог лица, комисија ће у интересу брзине свога рада остављати расправу о потреби и извођењу замене или експропријације за доцније по члану 11. зак. о шумама.

У сваком случају геометар ће израдити скице у размери 1:5.000 или 2.000 (према величини) од свих земљишта, досуђених и издвојених селима и приватним лицима, која остају у кругу државне шуме, са свима назначењима из четвртог одељка чл. 27. ов. упутства, и те скице имају се приложити граничном протоколу, који ће се послати министру (в. чл. 31.).

VIII. О пресудама и жалбама.

Чл. 27.

Кад утврди границу кроз атар целе једне општине и донесе одлуке по свима предатим јој дотле пријавама, комисија ће, наредивши да се граничном линијом, куда нема природних граница, предузме копање шанца (в. чл. 19.), приступити израђивању писаних пресуда за потражиоце, према ономе како је на терену урађено и у записницима њених састанака у изводу забележено.

По свакој пријави комисија ће израдити пресуду саобразно одредбама §. 305. грађ. поступка.

Комисија ће увек једном пресудом расправити свачије потраживање, па и у случају кад која општина или село положе право својине на основи двојаких доказа, т. ј. на основи доказа из чл. 8. и на основи потребе из чл. 10. закона о шумама.

Прво ће израдити пресуду о потраживању општине, односно пресуде за села оне општине у којој је рад довршен, у којима ће поред осталога изложити: преко којих је тачака и у којој дужини поставила границу кроз атар те општине односно села, у свему онако, како ће бити означеног и у граничном протоколу (в. образац за исти).*)

За тим ће израдити пресуде за приватна лица, која одбија од полагања права.

Најпосле израдиће пресуде за лица којима је што досуђено, ну и ту првенствено за она, којима није досуђено све на шта су полагала право својине, па тек онда за она, којима је досуђено све што су тражила. У тим пресудама комисија ће тачно и пажљиво означити (тач. 9. §. 305. грађ. поступка): културни назив досуђеног простора (њива, ливада или шта буде): величину у хектарима и арима; назив места: границе по странама света, по дужини са сваке стране у метрима (никако у другој мери), и до

*) **Напомена.** Неке комисије од ранијих година, остављајући селима свак део државне шуме њиховог атара, давале су пресуде, које гласе да се та села „одбијају“ од потраживања са разлога, што је свак тражени део шуме остао ван граница државне шуме, које је комисија поставила за време својега рада. У ствари је комисија само с обзиром на писмена потраживања тих села и постављала границу, и остављајући им све што траже избегавала је на тај начин да у писаној пресуди даде разлога за такав свој поступак.

То је погрешно. Јер кад је онај део шуме, који се оставља селу, везан са главним комплексом државне шуме, и тек постављањем граница овога има да буде одвојен, онда је постављање граница државној шуми и суђење о потраживању села или општине — једна иста ствар, и она има да се расправи на терену комисијском пресудом основаном на разлогима, те у томе смислу има да гласи и писана пресуда.

чега. Дужина се мора означити словима и под заградом цифром (в. пример под 1. у обрасцу за гранични протокол).

Пресуде у препису потписиваће председник и члан деловођа, а у оригиналу (концепту) с десне стране председник и оба члана, а с леве стране опет члан деловођа.

Било потраживање досуђено или не, никоме се неће враћати документи (тапије, пресуде, изводи итд.), које је поднео за доказ својине, било у оригиналу или у овереном препису.

Пресуде, које једног дана буду готове у препису, председник комисије ће у вече, или најдаље сутра-дан изјутра, предати на потпис експедиционе књиге полиц. чиновнику, да их с председником општине, преко кога ће добављати људе, разда у року од 24 часа онима којих се тичу. Полициски чиновник вршиће предају на засебне рецеписе, које ће сам оверити и одмах по извршеној предаји враћати комисији, да их здржи са актима, а комисија ће стављати у експедиционој књизи нарочити знак за враћене рецеписе код потписа чиновниковог. И на свакој предатој пресуди полиц. чиновник ставиће дан предаје, који одговара ономе на рецепису, и оверити својим потписом.

Чл. 28.

По чл. 12. Закона о шумама „противу пресуда или решења шумских комисија има места жалби надлежном првостепеном суду у року од 10 дана, по пријему пресуде или решења. Жалба се предаје комисији, која је изрекла пресуду или решење, или првостепеном суду дотичног шумског округа“.

Жалбе се подносе непосредно или преко поште у смислу §. 119. грађ. поступка.

Да би се и држава могла користити правом жалбе, а да то право дато законом и једној и другој страни не би успоравало комисијски рад, председник

комисије ће, чим која пресуда буде готова, цео предмет ставити на расположење лицу које код ње заступа државу, и оно, пошто на свакој пресуди напише да му је саопштена и кога дана, може изјавити жалбу у име државе у законом року.

Примајући жалбу села или приватног лица, било да је непосредно или преко поште дата или да је шаље комисији суд тражећи од ње акте, председник комисије ће је, означивши на њој дан пријама, здружити са актима на које се односи. Ако је жалба на време поднесена, било комисији или суду, председник ће узети и изјаву од заступника државе, ако је дотле није дао, па спровести је са свима актима, по могућности првом поштом, надлежном првостепеном суду и умолити га да своје решење у трипликату достави непосредно комисији. Председник комисије ће при спроводу предмета обавестити суд, у које ће место вратити предмет са својим решењем.

За разматрање и решавање по жалбама надлежан је увек онај првостепени суд, у чијем се рејону налази оспорено земљиште (§. 36. грађ. суд. поступка), без обзира одакле је лице или личност, која оспорава земљиште.

По последњем ставу чл. 12. Зак. о шумама суд је дужан донети своје решење као по споровима хитне природе (§. 511. грађ. поступка) и оно је извршно.

Са одлукама суда комисија ће поступити по одредбама грађ. поступка, а исто тако и са жалбама поднесеним после рока.

Ако би суд поништио коју пресуду комисије, она ће поступити даље по закону, а кад јој рад постане извршан по свима пресудама, она ће, према томе у коме је смислу постао извршан, учинити на терену потребне исправке, па тек онда утврдити гранични протокол.

IX. О споровима код судова.

Чл. 29.

Комисија ће узети у поступак и оне предмете, који јој буду упућени од првостепених судова преко министарства народне привреде, на основу чл. 148. (раније 151.) зак. о шумама, ако се тичу земљишта које додирује постављену границу државне шуме или је оно у простору који је ограничен.

По тим предметима комисија ће судити само о својини, а по истим основима по којима она према закону и овоме упуту и иначе суди и ради, без обзира на то услед чега је предмет постао и шта друго се докумената о својини садржи.

С тога ће оне од ових предмета, који се тичу оних лица, која поднесу комисији пријаве о полагању права својине на шумско земљиште које се граничи, здружити са тим пријавама и даље радити онако, како је напред прописано за рад по пријавама заинтересованих лица. По свршетку рада поднеће министру народне привреде засебне извештаје о сваком таквом предмету уз његов повраћај, са нарочитом напоменом, да ли је горосеча, ако је она изазвала његов постанак, извршена и у колико на земљишту које је по свршеном раду комисије остало државна својина, или на земљишту које је досуђено томе приватном лицу.

По онима од тих предмета, за које не би било пријава с којима би се могли здружити, комисија ће пред свршетак рада на терену, у атару оне општине на коју се односе, разабрати и констатовати да ли се односе на земљишта, која су остала у постављеним границама шуме, или ван ових, па ће оне, који се односе на земљишта у границама шуме сматрати као пријаве по чл. 9. зак. о шумама и поступити даље по горњем. На осталима означиће да се односе на земљишта ван граница шуме, о којима комисија не може судити, па по завршеном ограничавању целе шуме вратити министру народне привреде све једним извештајем.

X. О ограничавању у новим крајевима.

Чл. 30.

У новоослобођеним крајевима све шуме и јавни испусти сматрају се по чл. 38. закона о уређењу аграрних односа за државну својину, пошто по турским законима господари и чифлик-сајбије нису могли добити тапије на утрине и шуме сеоске, нити на планине удаљене од села, већ је свако село и чифлик могло имати само онолико шуме и утрине, колико је за сеоску стоку потребно. За општинске и сеоске шуме и забране приватних лица сматраће се у будуће они простори:

а, који по одредбама чл. 8. и 10. зак. о шумама буду општинама, селима и приватним лицима досуђени од државних шума на основи непрекидног, потпуног и неограниченог уживања од 1. јануара 1880. год. и уписа у пописне књиге у време пописа од 1884/5 године а с обзиром на чл. 9. зак. о шумама, као и на основи пресуда и решења аграрних комисија или писмена државне власти по закону о насељавању (в. чл. 14. ов. упустава), или

б, који као засебни, а по величини незнатни, остану ван рејона оних шумских комплекса, који буду ограничени као државне шуме.

Према томе граничење државних шума и шумских земљишта у истим крајевима извршиће се, по чл. 10. зак. о шумама, са истим обзирима, са којима се, по одредбама закона и ових упустава, имају граничити бив. општенародне шуме у старим границама Србије. Општине, села и приватна лица могу својину целих шума и шумског земљишта или поједињих делова, доказивати истим и горњим доказним средствима.

XI. О грамичном протоколу.

Чл. 31.

Кад све пресуде постану извршне, комисија ће из истих и из записника свога рада (чл. 6. тач. 2.

зак. о шумама и чл. 3. ових упустава) за сваку ограничenu државну шуму и шумско земљиште саставити гранични протокол, у коме ће означити:

1. Назив ограниченог простора;
2. Између којих се села и кога среза и округа налази;
3. Дужину (обим) целе граничне линије у метрима;

4. Што тачнији опис граничне линије; број граничних белега; где је која постављена, почињући са првим бројем; одстојање у метрима од једне до друге; величину измерених углова; на коме су месту и поред чијих имања поједине белеге постављене; имена граничара (суседа) са назначењем каква су имања земљишта (њива, ливада и т. д.), која граница додирује (в. на крају образца за гранични протокол), и

5. Која су поименце и одакле лица, на којима местима, са каквим и коликим својим имањем остале у ограниченом државном простору, у свему онако како су та имања описане у пресудама, којима су досуђена приватним лицима (в. одељ. 5. чл. 27. ов. упутstv.).

Овако састављени протокол потписаће сви чланови комисије. За онога члана, који не би хтео протокол потписати, ни са назначењем да је у записнику одвојио мишљење, ставиће председник примедбу на протокол и сам оверити.

Састављени протокол председник ће показати заступнику државе, да га и он узме на знање. Затим ће препис протокола послати надлежном првостепеном суду, да на основи истога и чл. 13. зак. о шумама изда држави тапију (в. на крају образца за тапију), па ће истог дана поднети извештај министру народне привреде о довршеним свима радовима на ограничавању и послати му све акте о истој шуми, са скицама досуђених простора општинама, селима и приватним у границама шуме, и са свима подацима који су стављени комисији на расположење за доказ права државне својине.

Уз то ваља послати министру и скицу целе ограничење шуме у размери 1:25.000 до 5.000, према њеној величини, у којој ће бити означени од прилике и горњи простори досуђени ма коме другом у границама шуме, а исто тако тачке најглавнијих висова, реке, потоци, друмови, сталне путање, сучељавање атара општина и села, све са обзиром на ћенералштабну карту.

XII. Издржавање комисија.

Чл. 32.

Члановима комисија припада дневница по чл. 7. зак. о шумама, од дана кога пођу од својих кућа на комисиски рад, па до повратка кућама, без икаквих других накнада.

Помоћном особљу припада дневница онако, како је одређено у чл. 4. ов. упуштава.

Те дневнице, као и остале трошкове комисија, исплаћиваће председници из новаца, које ће добијати на своје признанице из најближих државних благајница, на које их Министар народне привреде буде упутио.

Из примљених новаца председници ће исплаћивати дневнице месечно или 15-тодневно. Сем тога они ће, на уредна признања и рачуне, чинити и друге ситне издатке, на канцелариске и остале потребе, у колико истима комисије не би билеовољно снабдевене из министарства народне привреде.

Трошење новаца на пренос ствари, на друге какве дијурне председнику и члановима сем дневница по чл. 7. закона, или на дијурне помоћном особљу (сем дневница које је министар народне привреде одредио) за одласке ван рејона комисиског рада; даље на службенике који би без одобрења министра народне привреде били узети под именом преписача, помоћника геометру и т. д., — не може се чинити нити ће се признати (в. чл. 4.).

Сваку исплаћену признаницу и рачун председници ће при исплати оверити својим потписом.

О примљеним и издатим сумама дужан је сваки председник водити тачан рачун, који ће, кад комисија заврши или прекине рад и кад измири сва постраживања од ње, — закључити, па са свима документима примања и давања и остатком изузетога новца послати благајници министарства народне привреде, а ова ће му тада вратити његове признанице, на које је новац изузимао.

Овим се замењују упутства за ограничавање државних шума од 26. јуна 1902. године ШБр. 16.295.

ШБр. 8.487.

17. Априла 1904. год.

у Београду.

Министар
народне привреде
Д-р. Свет. Радовановић С. Р.

ПЕТНАЕСТО-ДНЕВНИ ИЗВЕШТАЈ

треба да обухвати одговор на ове тачке:

1. На којој се државној шуми радио?
2. Колико се километара границе стално а колико привремено утврдило, и кроз чије атаре?
3. Колико је постављено сталних граничних белега, и од којег броја до кога?
4. Којим је селима, по каквим доказима и колико од прилике хектара остављено у својину тако постављеном граници, а на колику је површину тога простора свако од њих до сада плаћало порез?
5. Је ли гранична линија проведена свуда природним обележјама и којима као главнијим од истих а где се одступило од истих и због чега?
6. Колико од најближих тачака и којих има километара до првих кућа?
7. Колико се приватних лица пријавило са правом полагања права својине у ограниченом простору, и по колико по једнаким и којим доказима?
8. Колико је расправљено приватних потраживања; од истих колико је уважено, на колико укупно простора и по којим доказима, а колико је за колико укупно простора и са којих разлога одбијено?
9. Колико је пресуда израђено и предато, а колико још има да се изради?
10. Је ли било колико и од чије стране жалаба противу комисиских пресуда и јесу ли све спроведене суду. Јесу ли по ранијим жалбама следовала решења и у коме смислу?
11. Је ли комисија имала да савлађује какве веће тешкоће, које и како их је савладала?

12. Којих је дана цела комисија радила на терену а којих у месту; у колико се обично часова полазило на терен, а у колико са истога стизало у стан; и најзад у колико се часова редовно почињао дневни рад а у колико прекидао?

13. Јесу ли полициски чиновник и председник општине (именовати их), били непрестано уз комисију, и како су отпрањвали своју дужност по чл. 5. упутства?

14. Како су своје дужности отпрањвали геометар и писар?

15. Да ли је било потребе да се и с киме поступи по закону и како, што се неуједно понашао пред комисијом или што се ненадлежан и не позван мешао у њен посао на који било начин?

16. Је ли и који члан комисије био спречен, чиме и за које време да учествује у раду?

17. Јесу ли иначе сви чланови сложни и истрајни у послу, у смислу закона и упустава, или који од њих показује особене склоности, које рад успоравају или га ма и привремено у чему ремете?

18. Поменути ако би још што имало да се најведе, било што се тиче свршеног рада, а није у горњим тачкама обухваћено, или што би требало учинити у интересу правилнијег или бржег будућег рада.

ОБРАЗАЦ
ЗА ГРАНИЧНИ ПРОТОКОЛ

Комисија за ограничавање државних шума и шумских земљишта у окр. Н. или како буде, састављена на основи чл. 5. зак. о шумама указом од.... ограничила је шуму Н. и исту, у овде изложеним границама, огласила за државну својину и о томе, на основи чл. 13. зак. о шумама и чл. 31. упуштава министра нар. привреде од 17. априла ове год. ШБр. 8487, саставља гранични протокол у следећем:

1. Ограничена државна шума — шумско земљиште — суват — Н. налази се у атару — између атара — села Н. општине Н., у срезу Н. округа Н.

2. Целокупна гранична линија — периферија — дугачка је Н. метара, а почиње и пружа се овако:

Са источне стране гранична линија почиње код белеге бр. 1. која се налази на месту Н. код ћурије—реке— потока — друма Н., а ударена је више забрана — њиве — ливаде М. Н. земљоделца из села Н. па иде право поред имања К. П., Н. Ж., П. М. из села Н. у дужини 100 метара до белеге бр. 2. која се налази на месту Н. ударена на дрвеном диктуку, који је укопан на хумци, више њиве Н. Н. из села Н. Одавде граница скреће у десно и иде уз поток Н. до раскрснице Н. која се налази на месту Н. на граници утрине села Н. па одавде право узкосу Н. до на врх крша Н. на белегу бр. 3. Гранична линија од белеге бр. 2. до белеге бр. 3. дугачка је 100 метара итд.

Са северне стране граница почиње код белеге бр. Н. иде гребеном до места Н. на белегу бр. Н. где се налази ископан шанац у облику угла, у чијем је темену укопана белега бр. Н. Белега ова удаљена је од предходне белеге бр. Н. 200 метара итд.

Са западне стране граница се продужава од белеге бр. Н. иде право поред њиве Н. Н. из села Н. на друм који води у село Н. код белеге бр. Н. која је ударена на великом камену, који лежи више забрана Н. Н. из села Н. Гранична линија од белеге бр. Н. до белеге Н. на камену дугачка је 150 метара итд.

Се јужне стране граница почиње од белеге бр. Н. на великом камену, иде лево испод виса Н. а поред утрине села Н. до реке Н. па пресецајући ову на месту Н. више забрана М. Н., из села Н. прелази у атар села Н., па иде поред винограда сељана села Н. до места Н. на коме се налази камена хумка, у којој је укопана белега бр. Н. Ова белега бр. Н. удаљена је од предње белеге бр. Н. 200 метара итд.

У границима ове државне шуме остали су и даље са својим приватним имањима и то:

1. М. Н. из Н. са једном њивом од једног хектара и дванаест ара (1·12 хект.) у месту Н., а у овим границама: источно сто дванаест (112) метара до потока Н., северно сто (100) метара до пута, западно сто дванаест (112) метара до државне шуме, и јужно сто (100) метара до државне шуме и њиве Н. Н. из Н.

2. Никола Јовановић са ливадом од осамдесет и пет ара (0·85 хект.), Петар Павловић са њивом од шесет ара (0·60 хект.), Јован Миленковић са њивом и забраном од једног хектара и пет ара (1·05 хект.), Стеван Блажић са забраном и пашњаком од једног хектара и седамдесет ара (1·70 хект.) итд. Сва су ова лица из Н., а сва горња имања, у укупној величини од четрдесет и једног хектара и шесет ара (41·60 хект.), налазе се у месту Н. и граниче се: источно осам стотина и педесет (850) метара до потока Н. и

колског пута, северно четири стотине деведесет (490) метара до јаруге чији слив иде у поток Н., западно седам стотина деведесет (790) метара до државне шуме у два прелама ($212 + 105 + 473$ метра) и јужно пет стотина и педесет (550) метара на лук до крша и голети зване Н.

При ограничавању ове шуме били су присутни, поред заинтересованих лица и председник-ци — суда општине Н., Никола Петровић, Јанко Стојановић итд.

... јула 1904. год.

у . . . . .

Председник комисије,

Деловођа

Члан комисије,

Чланови:

Јнв. бр.
38936

ОБРАЗАЦ ЗА ТАПИЈУ

ТАПИЈА

Непокретног имања Српске Државе, и то земље под шумом — пашњака — зване-ог Н. Н., коју-ји је ограничила комисија за ограничавање државних шума у округу Н. (или ако је комисија одређена само за извесне шуме, онда казати „комисија за ограничавање Н. Н. шуме или шума“), одређена указом од (дан, месец и год.), према члановима 4, 5, 12 и 148. зак. о шумама.

Ограничено шумско земљиште — пашњак — налази се у атару итд. преписати гранични протокол до речи: „При ограничавању ове шуме били су“, па место тога и потписа комисије ставити овако потврђење:

На основи §.§. 211, 212, 213, 234, 238 и 292 грађ. закона, члана 13. закона о шумама и граничног протокола комисије за ограничавање државних шума Н. Н. од (датум и број комис. протокола) првостепени суд Н. Н., издајући ову тапију сопственику Српској Држави, проглашава је за правог сопственика овога имања, тако, да са истим може по својој вољи располагати.

Од првостепеног Н. Н. суда — датум, месец, година и број — у Н.

(М. П.) Председник суда
Н. Н.

Писар
Н. Н.
Упоредио,
Н. Н.